

ג וישראל שהוא שותף עם הנכחי אם אין בחלק ישראל לבר שיעור חלה אף על גב שיש בכל העיסה כשיעור פטורה ואם יש בחלק ישראל לברו כשיעור חיבת ויכול להפריש מינה ובה ואף על גב שא"א שלא יהא בתוך החלה קצת מחלקו של גוי לא אמרין שמפריש מן הפטור על החיוב דכיון שאי אפשר גם כן שלא יהא בתוך החלה קצת מחלקו של ישראל דיש בילה בדבר לח וחלה אין לה שיעור מן התורה ויצא הישראל יד חלה באותו משוה שבה :

ד גכרי שהיתה לו עיסה ונתגייר גלגלה קודם שנתגייר פטור שכבר נפטרה העיסה בשעת הגלגול דעודנו גוי היה גלגלה אחר שנתגייר חייב ואם ספק חייב ספק איסור דאורייתא לחומרא :

ה שני גוים שעשו עיסה כשיעור וחלקוהו ואח"כ נתגיירו ואחר שנתגיירו הוסיף כל אחד על חלקו עד שהשלמו (כל אח' לכשיעור' חייבים אף על גב דשני ישראל שעשו שני קבים יחד וחלקוהו ואחר כך הוסיפו כל אחד על שלו והשלמו לכשיעור אמרין לעיל סי' שכ"ז ע"פ ד' דפטורים שאני חתם שכבר היה לעיסה זו שעת חובה קודם חלוקה אלא שהיתה פטורה משום שהיתה דעתם לחלק והיו זו העיסה כאלו הורם' ממנה חלתה ושוב לא יחזור לחיובו כדכתיבנא לעיל אבל הבא לא היה לזה העיסה שעת חובה מעולם בין קודם חלוקה בין אחר חלוקה ולא שייך למימר דהיו זו העיסה כאלו הורם' חלתה שמעולם לא באתה לידי חיוב הרמה לפיכך עכשו כשיושל' שיעורו חל עליו חיוב הרמת חלה וחייב להפריש :

ו היתה העיסה בשותפות בין גוי וישראל וחלקו ואח"כ נתגייר הגוי והוסיף כל אחד על שלו עד שהשלם כל אחד לכשיעור של ישראל חיבת ושל גוי פטורה וטעמא דשל ישראל חיבת מישום שכיון שחלקו היה מחובר עם של גוי וגוי לאו בר חיובא הוא נמצא שלא בא עדיין עסתו של ישראל לידי חיוב חלה מעולם והיו חלקו של ישראל כאלו נילוש לברו ולא היה בו שיעור וכשיוסף עליו וישלמו לכשיעור פשיטא דחייב הכי נמי לא שגא וכיון שכן ממילא שבעינן דשל גוי פטורה דכיון דחלק הגוי מחובר לחלק הישראל דבר חיובא הוא אם כן הוי כאלו לש הגוי שיעור חלה וכבר היה לה שעת חובה אלא שנפטרה מפני שהיה גוי באותה שעה והיו כאלו הורמה חלתה באותו פעם ושוב אינה חוזרת להתחייב ודוקא כשעשו העיסה מתחלה על מנת שלא לחלק ונמלכו אח"כ וחלקוהו אבל אם מתחלה עשאה על מנת לחלק לא היה לה שעת חובה מעולם ואם חלקוהו אחר כך אף של גוי חייבת :

ז הפקר עיסתו קודם שנתגלגלה חוזר וזכה בה הוא בעצמו ואח"כ גלגלה או הפקירה אחר שגלגלה וחזר וזכה בה חייבת דבשעת הגיגול חל עליה חובת חלה לפיכך הפקירה ונתגלגלה בעודה הפקר ואחר כך חזר וזכה בה פטור כיון דנעשה הגלגול בעת ההפקר והפקר פטור מחלה דחובת הבעל היא :

ח העושה עיסה לכהנה ולחיה פטור דעריסותיכם כתיב עריסה העשויה לכה לאכילה משמע שכן כתיב והיה באכלכם וגומר לאפוקי עשוי לבהמה ולחיה ולא לכם פטור :

ט עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה ככלל עריסותיכם העשוי לכם הוא וחייבת ואם לאו פטורה ודוקא שנכר בה שהיא עשויה לכלבים כגון שאינה ערוכה ועשויה כצורת לחם אבל בלאו הכי חייבת :

הלכות תרומות ומעשרות ומתנות עניים וראשית הגז

שלא דין נתינתה באיזה מקו' וכיצד הכהן מקבלם ואם הם דאורייתא או דרבנן וכו' קמ"ו סעיפים .

א התרומות והמעשרות אינם נוהגין מן התורה אלא בא"י כמו שכבר כתבנו בסו' שכל שהוא חובת קרקע אינה נוהגת אלא בא"י , ובא"י נוהגין בין בפני הבית בין שלא בפני הבית והיא פתם בא"י תלה רחמנא ונביאים התקינו שיהו נוהגת אפי' בארץ שנער גזירה משום א"י מפני שהיא סמוכה לא"י ורוב ישראל הולכים ושבים שם והנפלים הראשונים הוסיפו והתקינו שיהו נוהגת אף באר' מצרים ובארץ עמון ומואב מפני שהם סביבות לא"י וגזרו בהן משום א"י וסוריא שהוא כבוש יחיד דרוד כבשה הקונה בה שדה חייב בתרומות ומעשרות מדברי סופרים ושאר כל הארצות אין תרומות ומעשרות נוהגת בהן כלל :

ב בד"א בזמן שהיו כל ישראל יושבים על ארמתם כגון מהושע ואילך אע"פ שלא היה הבית בנוי אבל בזמן הזה אפי' בא"י ואפי' במקום שהחזיקו בו עולי כבל ואפי' למ"ד קדושה שנייה שקדשו בימי עזרא לא בטלה וקדשה לעתיד לבא אין חיוב תרומות ומעשרות מן התורה אלא מדבריהם שאפילו בימי עזרא והיה הבית שני בנוי לא היו חייבים מן התורה אלא מדבריהם משום דכתיב גבי חלה בכואכם ודרשנין מינ' בכיאת כולכם ולא בכיאת מקצתכם וכימי עזרא הא לא עלו בולם וילפינן תרומה מחלה דרבנן תרומה מקרי

דחלה נמי תרומה היא ואחר כך מקשינן מעשרות לתרומה דכב"ל התורה כחדא שייטה שייטתוהו וכל ריבא דמיפטר מתרומה מיפטר ממעשרות אי נמי גמרינן תרומות ומעשרות מק"ץ מחלה דגבי חלה ילפינן מקרא שנתחייבו בה כו' שכבשו וז' שחלקו ובמעשר לא נתחייבו באותן שנים והשת' ק"ו ומה בזמן שנתחייבו בחלה לא נתחייבו כמעשר בזמן שלא נתחייבו בחלה אינו דין שלא יתחייבו במעשר וכן נוהגין אף על גב שיש חילוקין :

ג גוי שקנה קרקע בא"י לא הפקיעה מפני כך מן הצעות שאין קניין לגוי בא"י להפקיע מיד מעש' ואם חזר ישראל ולקחה ממנה מפריש תרומה ומעשרות כאלו לא נמכרה מעולם מה שאין כן בסוריא והואל וכיבשו יחיד היא ואינה א"י אלא מדבריהם בקל הוא מפקעת מקדושתה :

ד וכיון דאין קניין הגוי בקרקע בא"י מפקיע מן המצות לפי פירו' הגוי שגדלו בקרקע שקנה בא"י אם נגמרו מלאכתן ביד הגוי ומרחן ביד הגוי פטורים מכל המתנות תרומה ומעשרות דכיון שנעשה המירוח ומדגן ביד הגוי שהו' הזמן שחלה עליו חיובה נפטרו שנאמר דגנך ולא דיגון גוי אבל אם לקח ישראל אחר שנתלשד קודם שתגמ' מלאכתו ונמרחן הישראל דמדגן ביד ישראל חייבים ומפריש תרומה ומעשר ראשון ותרומות מעשר ומשייר לעצמו מעשר ראשון והוא שלו כיון שאין בו קדושה והוא ממון הדיוט ואינו צריך ליתנו ללוי מפני שהוא איסור לו אני באתי מבח איש שאין אתה יכול ליטול ממנו והתרומה ניתנה לכהן ותרומות מעשר כיון שיש בה קדושה ואסורה לרבים מוכרה לכהן אבל אינו צריך ליתנה לו דכתי' בתרומות מעשר כי תקחו מאת בני ישראל את המעשר וגומר טבל שאתה לוקח מישראל אתה מפריש ממנו תרומת מעשר ונותנה לכהן אבל טבל שאתה לוקח מן הגוי אין אתה נותן לכהן תרומת מעשר שאתה מפריש ממנו אלא מוכרה לכהן ולוקח דמיה :

ה מכר הגוי הפירות שלו לישראל כשהן מחוברין לקרקע אם עד שלא באו לעונת המעשרות מכרן ונגמרו ביד ישראל חייב בכל כדינו דהיינו שנותן תרומ' לכהן וכל מעשר ראשון ללוי והלוי מפריש תרומת מעשר ונותנו לכהן ואם אחר שכאו לעונת המעשרות מכרן מפריש תרומת ומעשרות כדינם ונותן ללוי כפי חשבון כיצד לקח תבואה ורועה מהגוי אחר שהביאה שלישי ונגמרה ביד ישראל מפריש תרומות ומעשרות כדינם ונותן ללוי שני שלישי המעשר ראשון ושני שלישים מתרומות המעשר נותן לכהן ומותר השליש של המעשר ראשון הוא שלו ותרומות המעשר מאותו השליש מוכר לכהן כמו שנתבאר טעמא בסעיף הסמוך ומן עונות המעשרות יתבאר לפנינו בע"ה בסעיף ע"ט ובסעיף פ' :

ו ישראל שמכר פירותיו לגוי קודם שיבאו לעונת המעשרות וגמרו הגוי ומרחן פטורין מן התרומה ומן המעשרות ואפילו כדברגן אינו חייב ואע"פ דק"ל אין קניין לגוי להפקיע מיד מעשרות ה"ס כשחזר ולקחה הישראל כמו שתבאר בסעיף ג' אבל כל זמן שהם ביד גוי בשעת מירוח וקנאם קודם רגיעם לעונת מעשרות פטורים לגמרי ואם אחר שכאו לעונת מעשרות מכרם אע"פ שגמרו הגוי ומרחן דמן התורה פטור משו' דגנך ולא דיגון גוי חייב בכל מדברי סופרים דכיון שהגיעו ביד ישראל לעונת המעשר ונתחייב מדבריהם אין חזרין ונפטורין :

ז מכר גוי לישראל פירות מחוברים אדר שכאו לעונת המעשרות ומרחן הגוי כרשות ישראל אינם חייבים בתרומות ומעשרות והואל שכאו לעונת המעשרות בעוד שהיו ברשות הגוי וגם מרהן הגוי דמדגן ביד גוי וה"ל דיגון גוי לא גזרו ביה רבנן ודוקא בא"י אבל בסוריא כיון דאפי' הקונה שדה שם אינו חייב בתרומות ומעשרות אלא מדבריהם כמו שנתבאר בסעיף א' הקונה פירות מהנה בסוריא בין תלושים בין מחוברים אפילו קדים שכאו לעונת מעשרות אע"פ שמרחן ישראל פטורים ואם קנו קרקע מן הגוי בסוריא ופיר' מחוברין בה אם הגיעו לעונת מעשרות ביד הגוי פטורין ואם עדיין לא הגיעו לעונת מעשרות והואל וקנה אותה עם הקרקע חייב לעשר מדברי סופרים :

ח ישראל שהיה ארס לגוי בסוריא פירותיו פטורים מן המעשרות לפי שאין לו בנף הקרקע כלום וכפר אמרנו שיש ד"ין לגוי בסוריא להפקיע מיד מעשרות וכן החובר והמקבל והשובר שדה מן הגוי בסוריא פטור מן התרומות ומן המעשרות :

ט ישראל שלקח שדה ורועה מן הגוי בסוריא עד שלא הביאה שלישי וחזר ומכרה לגוי אחר שהביאה שלישי אם חזר ישראל ולקחה פעם שנייה מן הגוי חייב שהרי נתחייב ביד ישראל :
י ישראל שהיה לו קרקע בסוריא והוריד לה ארס ושלח לו הארס פירות הרי אלו פטורין שאני אומר מהשוק לקחן והוא שהיה אותו הדמן מצוי בשוק :

יא תבואה של שותפין ישראל חייבת בתרומה ומעשרות דכתיב תרומותיכם לשון רבים כלומר אפילו של שנים לפיכך שותפו הגוי גם כן חייבת ואף על גב דעדינו ביד גוי ובעודה ביד גוי אמרין דיש קניין לגוי להפקיע מיד מעשרות וכתוב דגנך ולא

ולא דגן גוי והו' דגנג המיוחד ולא שיש לגוי שותפות בו לא פטרינן משום זה של שותפות דנימא רבכל קלח וקלח יש לו חל' לגוי בו ופטור דגן כמאן דפליג רמי שהרי חולקין אותה במדה וקרינן כיה דנגך בחלקו של ישראל אלא משום דק'ל רבשל תורה אגלינן להו' אמרינן ולא אמרינן כדיר' ואפילו חלקו לא אמרינן הויבר' דהכר' שזר חלקו של גוי וזהו חלקו של ישראל לפיכך ישראל גויי שלקחו שדה בשתפות אפילו חלקו השדה בקמת' ואין צריך לומר אם חלקו גריש שכבר גדלו כולו בשותפ' וכיון שאין ברירה הרי טבל וחולין מעורבין בכל קלח וקלח בחלקו של גוי אף ע"פ שכתב הגוי וחיוכס מדבריהם כד"א בא" שהמעשרות של תורה ובש"ס תורה אין כדירה אבל אם לקחו שדה בסוריא הואיל והמעשר' שם מדבריהם אפילו חלקו הגדיש של גוי פטור מכלום וכתב מהר"י קארני' ז"ל וז"ל ונראה לי דהאודנא שאין חיוב תרומת ומעשרות בארץ ישראל אלא מדבריהם גם בא" חלקו של גוי פטור מכל' . יב פירות א"י שיצאו לח"ל פטורין מן החלה ומן התרומות ומן המעשרות שנאמ' אשר אני מביא אתכם שמה שמה אתם חייבין בח"ל וקרינן אפילו מפירות של א"י דאי בפירות של ח"ל פשיטא חובת קרקע היא ואם יצאו לסוריא חייבין מדבריהם וכן פירות ח"ל שנכנסו לא"י חייבין בחלה שנאמר שמה מ"מ שמה אתם חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות ח"ל ואם נקבעו למעשר ביד ישראל אחר שנכנסו לארץ חייבין כמעשר מן התורה ואם נקבעו קודם שנכנסו לארץ חייבין מדבריהם .

יג כל איכל ארם הנשטר שגידולו מן הארץ חייב בתרומה דהיינו שמחוייב להפריש ממנו ראשית לכהן שנאמר ראשית דנגך תירושך ויצהריך תתן לו והרי בנין אב מה דגן תירוש ויצהר מאכל בני ארם וגידולו מן הארץ ויש לו בעלים שנאמ' דנגך תירושך וגו' אף כל ביוצא כהן דהיינו שהוא מאכל ארם וגידולו מן הארץ ויש לו בעלים חייב בתרומה וכן במעשרות דשין גינה :

יד ירקת אע"פ שהן מאכל ארם אינן חייבין במעשרות אפי' בא"י אלא מדבריהם לפי שנאמ' במעשר תבואת זרעך תבואה וכיוצא בה אבל ירקת אינן בכלל תבואה וה'ה שאין חייבין בתרומה שירי נאמר בה דנגך תירושך ויצהריך וכל הדומה אליו אבל תרומת הירק מדבריהם כמעשר לפיכך אפי' במקומות שאמרנו שחייבין חכמים בתרומה ומעשרות מן התבואות אינם חייבין להפריש מן הירק וכן ירק הבא מחוצה לארץ אף על פי שיש עפר בעיקרהו הרי זה פטור דלא גזרו כולי האי ותבואה והקטנת שורען לירק במלה דעתו אצל כל אדם והירק שלהן פטור והזרע חייב בתרומות ומעשרות :

טו התבואה והזיתים שלא הביאו שליש פטורי' מתרומה ומעשרות שערינן אינן נקראו תבואה ומנין יודע שהביאו שליש כל שזורעה ומצחצח כידוע שהביאה שליש .

טז כבר אמרנו שאין חייב בתרומת ומעשרות אלא כדבר שיש לו בעלים שנ' דנגך וגו' והפקד פטור אבל הזרע שדה של הפקר חייב בתרומה ומעשר דאע"פ שהשדה הפקר הדין אינו הפקר דהא יש לו בעלים .

יז דברים שאין דרך רוב בני אדם לזרעם כגונת וכשדות אלא חוקתן מן ההפקד פטורין מתרומות ומעשרות .

יח פירות החייבין כתר מה מעשר שנתערבו בפירות הפטורים אם יש לו פירות אחרים החייבין מפריש מהם על אלו לפי חשבון פירות החייבין שבתערובת ולא יפריש מן העירוב מניה וניה שצא מפריש מן הפטור על החיוב ואם אילו פירות אחרים אלא אלו מפריש מהם תרומה ותרומת מעשר כנגד הכל כאלו כולן חייבין ומעשר ראשון ושני או מעשר עני מפריש לפי חשבון פירות החייבין שבתערובת וז' לפי חשבון לא שפריש אלא לפי חשבון דהא אי אפשר להפריש תרומות מעשר על הכל עד שפריש תחלה מעשר הכל אם כן אין פירותיו מתקנין שכל מה שמעשר יש בהן חולין לפי חשבון ונמצא מפריש יין הפטור על החיוב אלא מפריש תחלה כל המעשרות על הכל כאלו כולן חייבין ומה שאמרנו לפי חשבון היינו שאין צריך ליתן ללוי ולעני אלא לפי חשבון והשאר חוזר ומעריב עם פירותיו אבל תרומה ותרומת מעשר כשצאריש על הכל נמצאו שם חולין מדומעין דאסורין ונותן הכל לכהן או מוכר לו היתר לפי חשבון .

יט אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה נתנת לכהן שנאמר ואני נתתי לך משאב' תרומתי בשתי תרומותי הכתוב מדבר אחת טהורה ואחת טמאה ואפילו נטמא הדין או התירוש קודם שפריש הרי זה חייב להפריש ממנו תרומה ולתנה לכהן הטהורה נאכלת לכהנים והטמאה יהנו בשריפתן אם היה שמן מדליקין ואם היה רגל וכיוצא בו מסיקין את התנור וכן תרומת מעשר אם נטמאה דתבואה או נטמא המעשר מפרישין איתו בטומאה וניתן לכהן ליהנות כשיריפתו ותרומה טהורה לא היו נותנין אלא לכהן חבר ומיוחס בין גדול בין קטן משום דכתיב לתת מנות לכהן ולויים למען יחזקו בתורת ה' כלומר למען שיוכלו ללמוד ולהחזיק בתורת ה' והיינו חברים ולא עמי הארץ וכתיב אלה בקשו נתבם המתחסים

ולא נמצאו ויגאלו מן הכהונה ותרומה גדולה מן התורה אין לה שיעור דראשית כתיב אפילו חטה אחת פוסלת את הכרי משמע וחכמים נתנו בה שיעור עין יפה אחד מארבעים ועיין רעה אחד מששים וכינונית אחד מחמישים ודוקא בתרומה טהורה שהיתה גאבל' לכהנים אכל בתרומה טמאה אוקמה אדאורייתא לפיכך תרומה גדולה בזמן הזה שריא טמאה ואינה עומדת אלא לשריפה שיעורה בכל שהוא ונותנה לכל כהן שירצה בין חבר בין עם הארץ ואפילו אינו מיוחד רק שמוחזק בכהן והוא שורפה ויכול להשתותה ולהניחה לשורפ' איתו שירצה ולא חיישינן שיבא לריו מכשול בה שהכהנים נזהרין בזה כיון שידוע לכל שאין עכשיו שום תרומה נאכלת ויכול הכהן ליהנות ממנה בשעת שריפה אבל זר אסור ליהנות ממנה בשעת שריפה אם לא שגם הכהן נהנה עמו אבל שאר הגאות שאינה מכלין אותה מותרת אפילו לזרים וכהן שאוכל אצל ישראל נותן שזמן של תרומה כבר שנתנה הוא עם הכהן ואף על פי שאחר כך עומד הכהן והולך לו אין צריך לכבותי עד שוכבה מעצמו הואיל ובחזרת הוולק וכל זה מיידי בתרומה שהוכשרה לקבל טומאה שבאו עליה מים שאז היא עכשיו ודאי טמאה ומותר לשרפה אבל אם לא הוכשרה אינה מקבלת טומאה וטהורה היא ואסור לשרפה לפיכך טוב להכשיר אותה קודם מירוח כדי שתקבל טומאה ויהא מותר לשרפה כשפריש' אבל לאחר מירוח שכבר נתחייב בתרומה אסור להכשיר' לקבל טומאה שאסור לגרום טומאה לתרומה טהורה ואחר שהפריש תרומה גדולה יפריש מן השאר אחד מעשרה והוא נקרא מעשר ראשון ונותנו ללוי כמו שנאמר ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בישראל וגו' ויש אומרים שבזמן היה נותן אף לכהן שקבטו הלויים כימי עזרא על שלא עלו ואחר כך מפריש מהשאר אחד מעשרה והוא נקרא מעשר שני ועליו נאמר עשר תעשר כמו שכתבנו עוד משפטי' בסיון זה כע"ה ועליו נאמר עשר תעשר וגומר על הסדר הזה מפרישין בשנה ראשונה מהשמיטה וכן בשנייה וכן ברביעית וכן בחמישית אבל בשלישית ובשישית מהשמיטה אחר שהפריש מעשר ראשון מפרישין מהשאר מעשר אחר ונותנו לעניים והוא הנקרא מעשר עני ואין בשתי' שנים אלו מעשר שני אלא מעשר עני ועליו נאמר מקצה שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך וגומר ונא הלוי וגומר ויטול מעשר ראשון ואחר כך והגר והיתום והאלמנה דסתמן עניים ויטלו את המעשר שני של שנה זו שהוא לעניים ולא תאכלנו אתה בירועלים בדרך שנקקת לאכול מעשר שני כשתי השנים אלא הם יאכלו ושכעו ושנה השביעית שהוא שנת השמיטה הוא כולו הפקר ואין בה לא תרומה ולא מעשרות כלל ובה"ל שאין בה שמיטת קרקע חירש ויורע בה בשנת השמיטה בארץ מצרים וכעמון ומואב שהם סמיכין לא"י מפרישין מעשר ראשון ובמקום מעשר שני תקנו חכמים שיתנו מעשר עני כדי שיבאו שם עניי א"י שצמחין להם ויתפרנסו ממנו ובארץ ענבר שהיא רחוקה מארץ ישראל ואי עניי א"י יכולין לבא שם מפרישין מעשר שני כמו ברוב השנים ושנת השמיטה האמיתית היתה שנת ה' אלפים שמ"ח ליצירה י"א שאם תגוימוכר פירות בשביעית לישראל דא"י וגמר הישראל מלאכתו למעשר חייב בתרומה ובמעשר ראשון ומפריש מעשר עני כדון עמון ומואב .

ך מעשר ראשון שלוקח הלוי מפריש ממנו אחד מעשרה וניתנו לכהן והוא נקרא תרומת מעשר ועליו נאמר ואל הלויים תדבר וגו' והרמותם ממנו תרומת ה' מעשר מן המעשר ודין תרומת מעשר כדון תרומה גדולה דתרומת ה' קדימה רחמנ' אבל צריך ליתנו כשיעור אפי' בזמן הזה .

כא המרכה בתרומה הואיל ושירי מקצת חולין הרי זה תרומה דראשית הוא אבל אם אמר כל הפירות האלו תרומה ולא שירי כל' לא אמר כלום שאין נקרא ראשית אלא כשיש לו שיריים כב האומר תרומת הכרי הזה בתוכו אם לא פירש באיזה מקום תהיה התרומ' לא אמר כלום שלא פ' הראשית ואם אמר בצפוני או בדרומי הרי קרא לה שם וחייב להפריש תרומתו שם .

כב אמר תרומת הכרי הזה בזה המקום כגון בצפוני או בדרומי ואחר כך אמר על כדון אחרים הרי זה כזה זה כזה במקום שמיים שם תרומתו של ראשון כן מסוים מקום תרומה של אחרים .

כג אין מפרישין תרומת מעשר באומר אלא מרקק בשיעורו ואפילו בזמן הזה שהיה שיעורה מפורש בתורה דבר שדרכו למדוד מודד ודבר הנשקל שוקל ודבר שאיפשר למנותה מונה הרי איפשר למנות ולשוקלו ולמדודו המונה משיבט והמורד משיבט ממנו והשוקל משיבט משניה' מפני שהמכותן ביותר וכיון שמפרישין תרומת מעשר במדה נישלת שאלו מן המקום שיאמר מדה זו תהא מעשר על כך וכך מדות תבואה שיש לי בכל מקום שהן שנאמ' מכל מעשרותיכם תרימו תרומה אפילו מעשר אחד במדינה זו ומעשר אחד במדינה אחרת מפריש תרומ' מאחר על הכל מכל מקום תלמודי תבמ' אין תרומין אלא מן המקום שהוא מצו' מן המוכר .

כד אבל תרומה גדולה כיון שלא נתנה התורה בה שיעור אין מפרישין אותה במדה אלא באומר לכוין השיעור שנתנו בה חכמים ואין יכולין לאמר אלא במקום יחד לפיכך אין תרומין לכתחלה אלא

אלא מן המוקף ביצר היו לו חמשים סאה בכית זה וחמשים סאה בכית אחר לא יפריש שני סאים מאח'מהם על שניהם ואם הפריש שלא מן המוקף תרומתו תרומה רגא מן התורה אפילו בחטה אחת סגו והוא שיהיה המופרש שמור שלא יהא במקום שיפסד שיוכל לקיים מצות מתנה אבל אם היה מעון כדי יין או שמן וראוה לשמטכרין ואמר הרי הם תרומה על פירות שבכיתי לא אסר כלום שהרי אינו יכול לקיים מתנות בהנהגה וכתב רבינו יוסף קארו בש"ע וז"ל וגל' דבזמן הזה דכולה לאיבוד אולא מפני הטומאה תרומתו תרומה ע"כ :

כז פירות המצויין בתוך הבית או שתי מגורות שבכית אחד חשב כמקוף תורם מאחד על הכל וכן חביות שלא סתם את פיהם פיהם חשבו כמקפין ותורם מאחד על הכל ואם סתם את פיהם אינן כמקפין אפי' הם בכית אחד ותורם מכל אחת ואחת . כז כשמפרישין תרומת ומעשרות מפרישין על הסדר ביצר מפריש ביכורים תחלה לכל ואחר כך תרומה גדולה שקראת התורה ראשית ואחר כך מעשר ראשון שיש בו תרומת מעשר וסתם תרומה נקראת ראשית כפסוק ואחר כך מעשר שני או מעשר עני ואם הקדים אחד לחבירו הרי זה עובר בלא תעשה דלא תאחר שפי' לא תאחר סמלאתך ודמעתך מה שראוי להקדימו ומ"מ מה שעשה עשה .

כח הוציא להפריש תרומה גדולה ותרומת מעשר כאחד מפריש אחד ממאה ומעט יותר שהאחד ממאה היא מעשר מן המעשר והמעט יותר הוא כנגד התרומה גדולה ששיעורה בזמן הזה בכל שווא כמו שנתבאר ואומר אחד ממאה שיש כאן הרי הוא בצד זה שהפרישתי והרי הוא עכשיו חולין עד שיפריש התרומה והנשא"ר מזה שהפרישתי שהוא המעט היתר על אחד ממאה הוא תרומה על הכל והמעשר שראוי להיות למאה חולין אלו הרי היא בכרי הגדול בצד זה שהפרישתי וזה הנשא"ר היתר על התרומה מזה שהפרישתי הרי היא תרומת מעשר על הכל .

כט עושה אדם שליח להפריש תרומת ומעשרות שנא' מן תרומו גם אתם לרבות שלוחכם .

ל חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתן תרומה החרש והשומ' והקטן והתורם את שאינו שלו שלא ברשות הבעלים והנכרי שתרם את של ישראל אפילו ברשותו וליפניו כל זה מבניין אב דתרומה דהראשית הוח קראו הבתוב תרומה דכתיב הנה נתתי לך משמרת תרומתי וקראו הבתוב הדבר הלוך מ'ישראל למשכן תרומה דכתיב ויקחו לי תרומה וכמו שאותה התרומה לא היו מביאין אותה א' מאלו כן תרומת הגין אין ראי שיביאו אותה אחד מחמשה אלו והתם גופיה מנלן אמר הכתוב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה ונומר בני ישראל פרט לגוי מאת כל איש פרט לקטן אשר ירכנו לבו פרט לרש שוטה לפי שאין להם שכל להתנדב בשום דבר אשר תקחו מאתם פרט לתורם מה שאינו שלו ולפי שלא נלמד מזה הפסוק גבי גוי שלא יביא תרומה אלא משלו אבל כשעשאו הישראל שליח לתורם מתבואתו אימא דהוי תרומה כתב' התורה גם אתם לרבות שלוחכם והקנישה שלוחכם לאתם מה אתם בני בית אתם שלוחכם בני ברית וישראל התורם משלו על של חבירו הרי זה תרומה דכיון שנתן משלו לפטרו מן התור' אגן סהרי הודאי ניחא ליה ולא גרע משלוחו ופירות חבירו מתקנים אבל טובת הגאה היא שלו שנתנה לכל כהן שירצה :

לא התורם שרל חבירו שלא ברשות או שירד לתוך שדה חבירו ולקט פירות שלא ברשות כדי שיקחם לו ותירם אם בא בעל הבית ואמר ליה כלך אצל יפות אם היו שם יפות ממה שתרם תרומתו תרומה דכיון שיש שם יפות מהם והוא אומר לו כלך אצל יפות משמעות לשונו הוא גילוי דעתו דניחא ליה כמה שזה עושה ואינו מקפיד אדרבה אפילו היה לוקח או תורם מן היפות משמעות לשונו הוא יפות מהם והוא אומר לו כלך אצל יפות יותר יפות שם היה ניחא ליה ולא היה מקפיד והרי זה בשלוחו אבל אם אין שם יפות מהם והוא אומר לו כלך אצל יפות משמעות לשונו הוא לשון הקפדה כאלו מוחה בו ואומר לו מה אתה עושה למה אתה לוקח מן היפות שבפירות והרי גלה דעתו דלא ניתא ליה ואין זה שלוחו ואם לקט בעל הבית והוסיף גלה דעתו כזה דניחא ליה במעשה זה לפיכך בין יש לו יפות מהם בין אין לו תרומתו תרומה :

לב אלו לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה חרש המדבר ואינו שומע לא יתרום לכתחל' מפי שאינו שומע הכרכ' שצריכין לברך כמו שיתבאר בסעיף פ"ח והאלם ששומע ואינו מדבר מפני שאינו יכול לברך וכן העתים מפני שאינו יכול לברך והשיכור והסומא מפני שאין יכולין לבין ולהפריש את היפה ובזמן הה דלשפרה אולא מפני הטומאה שיכור וסומא תורמין אפילו לכתחלה ודוקא תרומה שאינה צריכה שיעור אבל מעשר לוי שצריכין שיעור ומדוד' לא יתרומו שאינם יכולין לבין המדה .

לג קטן שרגיע לעינת גדרים אף על פי שלא הביא שתי שעירות ולא געשה גדול אלא שהיא מופלא סמוך לאיש אם תרם תרומתו תרומה ואפילו בתרומה של תורה הואיל ונדרהו והקדישן קיימין מן התורה כמו שנתבאר בהלכות גדרים סמן רל"ג .

לד האומר לשלוחו צא תרומה לי והלך לתורם ואינו יודע אם תרם וכא ומצא כרי תרומה אין חזקתו תרומה דחוששין שמא אחר תרם שלא ברשות ויש אומרים דכבה"נ שמצא הכרי תרומה חזקתו תרומה דאמרין חזקה שליח עושה שליחתו אפילו באיסור דאורייתא אבל אם אינו יודע אם כרי זה תרומה או אינו תרומה אסור לאכול ממנה דבזה אין אומרים חזקה שליח עושה שליחתו שיאמר השל' וראי תרומה אכל הכה"ע ממנו עד שידע כדאי שהי' תרומה . לך פירות השותפין חייבים בתרומות ובמעשרות דגבי תרומה כתיב תרומותיכם וגבי מעשר כתיב מעשרותיכם לשון רבים של שנים משמע ואינם צריכים לטול רשות זה מזה אלא כל התורם מהם תרומתו תרומה תרומה דסתמא כל אחד שליחות חבירו עושה בשותפות ואם תרם אחד מהם ולא ידע חבירו ובא חבירו ותרם תרומה שנייה מפני שלא ידע שחבירו תרם אם ידוע בעניינם שדרכן לסמוך זה על זה ואחד מחזיק מה שחביר עושה ואם ידע זה שחבירו תרם לא היה הוא תורם והיה סוסך על חבירו אפילו היה יודע שחבירו לא תרם כשיעור עין שלו או רעה או יפה או בינוני' לא היה משנתו אין תרומת השני תרומה שהרי חבירו שדרכו לסמוך עליו תרם והיו כשלוחו מבש ואפי' לא תרם הראשון אותו השיעור שהיה הוא תרם כגון שתרם הראשון כשיעור עין רעה והוא עין יפה אפילו הכי תרומה הראשון תרומה ותרומת השני אינה תרומה ואם לאו שאין ידוע אם דרכן לסמוך זה על זה אם לא אלא הם שותפין סתמא אף על גב דאמרין שותפין סתמא אונם צריכין לטול רשות זה מזה וכל התורם מהם תרומתו תרומה ה"מ כשאין מנלה דעתו אם הוא עין רעה או יפה או בינוני אז אמרין שתלה עצמו בדעת חבירו ותרומת הראשון תרומה אבל הכא שזה תורם תרומה שנייה וגלה דעתו מה היא אם רעה אם יפה אם בינוני אז אמרין אם תרם הראשון כשיעור שתרם חבירו אין תרומה השני תרומה שהרי הראשון עשה שליחותו וכיון דעתו אכל אם לא תרם הראשון כשיעור שתרם חבירו אלא פחות מצאו הא חזין שלא היה שלוחו של שני שהרי לא כיון דעתו ותרומת שניהם תרומה כל אחד בעד חלקו בן נראה לי לפרש דעת הר"מ כפ"ד דתרומת לפי מה שהביא שם הבל רבינו יוסף קארו ז"ל בכסף משנה שלו ומעתה תביאנו על רבינו יוסף ז"ל שצ"ע דכיון כאן בשולחן ערוך וז"ל ונראה לי שזכונן היה ה"מ כמעשר אבל לתרומה כיון שאין לתרומה שיעור בין כך ובין כך אין לתרומת השני תרומה עכ"ל דבשלמא בתרומה טרדירה איכא למימר עין רעה ועין יפה ושייך לומר אם תרם הראשון כשיעור שתרם חבירו כו' אבל כמעשר מאי כשיעור שתרם חבירו איכא הלא לעולם צריך להפריש המעשר במרה שלא יגרע ולא יוסף מרינו לכך נראה לי דבזמן הזה בין כמעשר בין בתרומה תרומת השני אינה תרומה כמעשר כיון שהפריש הראשון מעשר כראי הרי הפירות מתקנים ואין בתרומת השני כלום ובתירוצה נמי בזמן הזה כיון דשיעורה בכל שהוא מה שהפריש הראשון הרי הפירות מתקנים ואין בתרומת השני כלום נראה לי .

לז האומר לאחד לתורם והלך לתורם וביטול השלחה שליחותו קודם שתרם וזה לא ידע ותירם אם לא שינה השלחה שליחותו תרומתו תרומה שכיון שמתחלה מרעת המשלח הלך לתורם והכרי עומד לתורם אין דיבור בעלמא של ביטול השליחות מבטל דיבור השליחות שאין דרך להקפיד אם זה יתורם או זה יתורם ומדעתו קרינא ביה אבל אם גם השליח שינה שליחתו כגון שאמר לו תרומה מן הצפון ותירם מן הדרום או איפכא מצדפין דיבור הביטול עם השניו של השליח בשליחותו ואין תרומתו תרומה אבל בשניו השליח בשליחותו בזה לברו גם כן לא נתבטל השליחות והוי תרומתו תרומה מפני ששניו כל שהוא כזה אין ריד העולם להפקיר אבל שניהם יחד דיבור וביטול ושניו כל שהי' מצדפין ולא לאי תרומה ויש חולקין וסבירא ליה שכל שבטל המשלח השליחות אפי' לא שינה השליח לא הוי תרומתו תרומה .

לח ארס לכתחלה לא יתרום ואם עבר יתורם וכא בעל הבית ועיכב אם עד שלא תרם העיכב אין תרומתו תרומה ואם משתרם עיכב תרומתו תרומה דסתמיה שליח שויה .

לח האפוסרופין תורמין נכסי יתומים כד"א להאביל אבל לא להניח שלא נעשו אפוסרופין לעשות שליחות היתומים אלא לפרנסם .

לט הנגב והגולן והאגס תרומתן תרומה שקצא ביאוש והוי הם הבעלים כד"א שאין הבעלים רודפים אחריהם אמרין ודאי קא מייאשי אבל אם הבעלים רודפים אחריהם הא קחזין דלא מייאשי ואין תרומתן תרומה .

מ הכן והשכיר והעבד והאשה תורמין על מה שהם אוכלי' שהרי אוכלין ברשות בעל הבת אבל לא יתרומו על השאר שאין אדם תרם דבר שאינו שלו .

מא הכן כשאכל עם אביו והאשה בעיסתה תורמין מפני שהם ברשות .

מב הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מג הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מד הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מה הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מו הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מז הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מח הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מט הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מט הפועלים אין להם רשות לתורם שלא מדעת בעל הבית .

מן פועל שאמר לו בעל הבית כנוס לי גרני ותרתי'ת' ואח"כ כנס תרומתו תרומה ואין זה שינוי שליחות דכנוס ותרומה שאמר בעל הבית על כרחך לאו דוקא שיכנס ואחר כך יתרום קאמר שהרי אין דרך להכניס אלא אם כן נתרום.

מד הנכרי שהפריש תרומה משלו אף על גב שזמן התורה אינה תרומה גזרו חכמים שתהיה תרומתו תרומה משום בעלי כיסין שיתלו ממונם בגוי כדי לפטרו ובורקין את הגוי שהפריש התרומה אם אמר בדעת ישראל הפרשתיה תנתן לכהן ואם לאו טעונה גזווה שמא בלבו לשמים בד"א בא"י אבל בח"ל לא גזרו עליהן ומודיעין אותן שאינו צריך לתרום ואינה תרומה כלל.

מה המתכוין לומר תרומה ואמר מעשר מעשר ואמר תרומה לא אמר כלום עד שיהיו פיו ולבו שווין שהרי מקדיש הוא כמו גזר וכתוב מוצא שפתך תשמור וכת' לבטא בשפתים וכתוב כל גיבוי לב שיהא גומר בלבו מה שהוא מבטא בשפתיו. ודוקא שהיה מכוין לומר תרומה ואמר מעשר שבטל בדבור פיו מה שהיה במחשבתו אבל אם הפריש תרומה במחשבתו ולא הוציא בשפתיו כלום הרי זו תרומה שנאמר ונחשב לכ' תרומתכ' בתרומת הגורן במחשבה בלבד תהיה תרומה.

מן המפריש תרומה על תנאי אם נתקיים התנאי הרי זו תרומה ואם לאו אינה תרומה.

מח המפריש תרומת ומעשרות וניהם עליהם הרי זה נשאל להכנס ומתירין לו על ידי פתח וחרטה כדרך שמתירין שאר גדרים וקח זור חולין כמו שהיתה והפירות טבלים עד שיפריש פעם שנייה אותם שהפריש תחלה או יפריש פירות אחרות.

מז האומר שמה מעלה תרומה ושל מטה חולין או בהפך דבריו קיימין שהדבר תלוי בדעת התורם.

נ התורם את הגרין צריך שיכוין את לבו שתהיה תרומה על הכרי ועל מה שבקוטעין ועל מה שבצדדין ועל מה שבתוך התבן זה התורם את היקב צריך שיכוין לבו לתרום על שבחצנים ועל מה שבגו' והתורם את הבזר של שמן צריך שיכוין את לבו על מה שבגפ' ואם לא נתכוין אלא יתר סתם נפטר הקל שתנאי ב"ד הוא שתהא תרומה על הכל.

נא התורם כלכלה של תאנים ונמצאו תאנים בצד הכלכלה הרי אלו פטורים מפני שבלבו לתרום על הכל.

נב אין תורמין אלא מן היפה שנ' בהרומכם את חלבו ממנו בד"א בטורה שניתנה לכהן אבל השתא דלאבד אולא מפני הסומאה ואין צריך להקפיד בכך מיהו במעשר הניתן לגוי ולעני יש להקפיד בכך.

נג אין תורמין ממין על שאינו מינו שנאמר כרגן מן הגרן וכמלאה מן היקב ואם תרם אין תרומתו תרומה הקישית והמלפני מין אחד הם כל מין חטים מין אחד הם כל מין תאנים וגרונת ודבילה מין אחד הם ותורם מזה על זה וכל שהוא כלאים בחבירו לא יתרום מזה על זה אפילו מן היפה על הרע ואם תרם אין תרומתו תרומה וכל שאינו כלאים בחבירו תורם מן היפה על הרע אבל לא מן הרע על היפה ואם תרם תרומתו תרומה חוץ מן הוגינין על החטים שאינם אוכל אדם.

נד אין תורמין מדבר שנגמר מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו שנאמר כרגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מן הגמור על הגמור ומה דבר זה מדרבנן היא מפני שהיא דומה למין על שאינו מינו וקרא אסמכתא בעלמא הוא ועיקרו למין על שאינו מינו הוא דא"ל לפיכך הכא אם תרם תרומתו תרומה.

נה אין תורמין מן המחובר על התלוש ולא מן התלוש על המחובר דקל דחומר הוא ממין על שאינו מינו שזה וזה חייב בתרומה ואפ"ה אין תורמין ק"ו לזה שאינו חייב בתרומה עדיין לפיכך אם תרם אין תרומתו תרומה אבל אם אמר פירות ערוגה זו תלושים יהיו תרומה על פירות ערוגה זו ולבשיתלשו ונתלשו הואיל ובידו לתלוש אינו מחוסר מעשה ולבשיתלשו דבריו קיימין והוא שהביאו שש"ס שליש בעת שאמר.

נו אין תורמין מן פירי הלח על פירי היבש ולא מן היבש על הלח משום דחומה לשני מינים משום הכי גזרו בה לפיכך כיון שאינו אלא גזירה אם תרם תרומתו תרומה.

נז אין תורמין מפירות שנה זו על פירות שנה שעברה ולא מפירות שנה שעברה על פירות שנה זו שנאמר עשר תעשר וגומר היוצא השרה שנה בכל שנה ושנה הפרש מעשר מפירות של אותה השנה על הפירות של אותה השנה ולא תפריש מפירות של שנה זו על פירות שנה זו ואם תרם אין תרומתו תרומה לפיכך אם לקט יקב ערב ר"ה עד שלא בא השמש וחזר וליקט אחר שבא השמש אין תורמין מזה על זה שזה חדש וההוא ישן וכן אם ליקט אתיוג בערב ט"ו בשבט עד שלא בא השמש וחזר וליקט אתרוג אחר משבא השמש אין תורמין מזה על זה מפני שאחד בתשרי הוא ר"ה למעשרות תבואה וקטניות וירקות וט"ו בשבט הוא ר"ה למעשרות האילן.

נח אין תורמין מפירות הארץ על פירות ח"ל ולא מפירות ח"ל על פירות הארץ דכתוב וכל מעשר הארץ מורע הארץ כלומר מעשר הארץ יהיה מורע הארץ ולא מורע חוץ לארץ לפיכך אם תרם אין תרומתו תרומה ומכאן שמעינן נמי שאין תורמין מפירות הפטורים על החייבים ולא מן החייבים על הפטורים דמ"ש ואם תרמו אין תרומתן תרומה.

נט אין תורמין מדמאי על דמאי דשניהם ספק ושמא אחד הוא תרום והשני אינו תרום וה"ל מן החייב על הפטור או מפטור על החייב וכל שכן שאין תורמין מן הדמאי על הדמאי ואם תרם תרומתו תרומה מספק ויחזור ויתרום מכל אחד בפני עצמו.

ס וכן אין תורמין מן הדמאי על הדמאי דח"ל מן דמאי החייב על ספק פטור ואם תרם תרומתו תרומה מספק ולא תאכל עד שיצאי עליה תרומת ומעשרות דשמא הדמאי כבר נתרום וה"ל תרומתו זו עדיין טבל.

סא וכן אין תורמין מן הלוקח על מה שנדל בתוך שדרו ולא מלקוח מגוי על הלוקח מישראל או בהפך מפני שהלוקח אפי' מישראל אינו חייב מן התורה אלא מדרבנן והגדל בתוך שדרו חייב מן התורה שנאמר תבואת זרעך ולא הלוקח והוי ליה כמו מפטור על החי' או אפ"כ וכן הלוקח מן הגוי אין חיובו כמו בלוקח מישראל אין תורמין שבלים על החטים וזתים על השמן וענבים על היין גזירה שמא יטריח הכהן לדרוך ולכתוש והחמירו בגזירה זו ואמרו שאפילו אם תרם אינה תרומה אבל תורמין שמן על התנים הנכבשין ויין על הענבים לעשותן צימוקין למה זה דומה לתרום משני מינין שאינן כלאים זה בזה מן היפה על רעה דשפיר קעביר.

סב וכן תורמין מזוית שמן על זית כבש אלא מזוית כבש על זית שמן ומיין שאינו מבושל על המבושל אבל לא מן המבושל על שאינו מבושל מן הצלול על שאינו צלול אבל לא משאינו צלול על הצלול מתאנים על גרונת כמניין ומרונת על תאנים כמדה אבל לא תאנים על גרונת' כמדה ולא גרונת על התאנים כמניין כרי שיתרום לעולם בענין תורמין חטין על הפת אבל לא מן הפת על חטין לפי חשבון וכל אלו הם תרם תרומתו תרומה והאינא דתרומה לאבד אולא אין להקפיד בכך וכן בשאר דברים וכיוצא בהן אבל במעשר הניתן לגוי ולעני שלעולם צריכין לתת במדה יש להקפיד בכך גם האידנא.

סד אין תורמין חומץ על היין דח"ל מן הרעה על היפה ואם תרם תרומתו תרומה אבל תורמין יין על חומץ שהיין והחומץ מין אחד הם והרי זה מן היפה על הרעה.

סה ואם היה בלבו לתרום חבית של יין על יין ונמצא בידו חומץ ה"ל תרומה זו בטעות וגם היא מן הרעה על היפה הרי תרתי לריעותא ואינה תרומה אבל אם היה בלבו לתרום חומץ על חומץ ונמצא מה שתרם הוא יין אף ע"ג דתרומה זו בטעות הוא כיון דהטעות לעילויא הוא שעלה בידו מן היפה על הרע' תרומתו תרומה וכן התורם חבית של יין על יין ונמצאת חומץ אם ירוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה דח"ל לריעותא ואם אחר שתרמה החמיצה הרי זה תרומה ואם ספק הרי זו ספק תרומה שאסור לזרים ויחזור ויתרום על מה שתרם וכן הדין בתורם כשות ונמצא מרה ואכטיח ונמצא סרוח.

סז אחר שמפרישין תרומה גדולה מפריש אחד מעשרה מהגשאר והוא הנקרא מעשר ראשון נאמר כי את מעשר בני ישראל אשר ירימו ליה' וגו' והמעשר הזה הוא ללויים וזכרים ונקבות שנאמר ולבני לוי הנה נתתי את כל מעשר בני ישראל לחלה.

סח מעשר ראשון אחר שהוציא ממנו תרומת מעשר חולין הוא ומותר באכילה לישראל ומותר לאוכלו אפילו בטומאה שאין בו שום קדושה כלל וכל מקום שנא' במעשרות קדש או פרייה אינו אלא מעשר שני ומניין שמעשר ראשון חולין הוא שנאמר ונחשב לכל תרומתכם כרגן מן הגורן וכמלאה מן היקב מה גורן ויקב חולין לכל דבר אף מעשר ראשון שניטלה תרומתו חולין לכל דבר לפיכך בת לוי אפי' נבעלה בעילת זנות נתגין להמעשר ואוכלת אבל אשה לוי' ששמעה שמת בעלה או העיר לה ע"א שמת ונשאת על פיו ואחר כך בא בעלה קגמו אותה חכמים שתהיה אסורה במעשר.

סח לויים וכהנים מפרישין מעשר ראשון מתבואה שלהם כרי לפריש ממנו תרומת מעשר שהיא טובל את התבואה והלוי נותן התרומת מעשר לכהן והכהני' מפרישין כל תרומות ומעשרותיה' לעצמם אלא שמפרישין אותם כרי שלא יאכלם כטבלם שכן למדו ז"ל מקרא דכתיב כן תרימו גם אתם ואמרו ז"ל יכול יאכלו פירותי' כטבלן תלמוד לומר גם אתם ולמדו מפי השמועה אתם אלו הלוי' גם אתם לרבות את הכהנים.

סט אין מוציאין המעשר מיד הכהנים שנ' בלויים וכי תקחו מאת בני ישראל וכן כל מתנות כהונה אע"פ שצריכין להפרישן אין מוציאין אותן מכהן לכהן.

ע האוכל פירותיו טבלים וכן בן לוי שאכל המעשר בטבלו

אע"פ שהם חייבי מיתה בידי שמים אין משלמין המתנות לבעליה שנה' אשר ירמו לה' אין לך כרה כלום עד שירימו אותם ובהל' מותר לאדם להיות אוכל והולך ואחר כך מפריש תרומה ומעשרות. **עא** מעשרין ממקום זה על מקום אחר ואינו צריך לעשר מן המקום ברכתיכא טעמא לעיל סעיף כ"ד אבל אין מעשרין ממין על שאינו מינו ולא מן החיוב על הפטור ולא מן הפטור על החיוב ואם עישר אינו מעשר שכל הפסוקים רילפינן מיניה דייני' אלו בתרומ' ובמעש' כתביי ובכ' אמרנו דמעשר' ותרומה בהרדי ניהו : **עב** לפיכך כל שאמרנו בתרומה אין תרומין מזה על זה כך במעשר תרומה אין מעשרין מזה על זה וכל שאמרנו בתרומה אם תרם תרומתו כך במעשר אם הפריש מעשרותיו וכל שהוא פטור מן התרומה פטור מן המעשר וכל התורם מעשר : **עג** כל שאמרנו בהם לא יתומו ואם תרמו תרומתן תרומ' כך אם עשרו מעשרותיהם מעשרות וכל שאין תרומתן תרומה כך אין מעשרותיהם מעשרות .

עד השקדים המרים בין בגדלם בין בקטנן פטורים ממעשר לפי שאינם אוכל .

עה אין מעשרין אלא מן המוכרה שנאמר בהרימכם את חלבו ממנו ונחשב לכם כתבואת גורן וכתבואת יקב כשם שמעשר שמפרישין הלויים מן החלב שבו כך מעשר שאפרישין ישראל מן הגורן ומן היקב והוא מן החלב שבו .

עו אין מעשרין באומר אלא במדה או במשקל או במניין כל מין לפי מה שרגילין בו מד' או משק' או מניין שאם ירבה במעש' הרי מעשרותיו טבלים ופרותיו מתוקנין ואם ימעט גם פירותיו טבלים לפיכך כל המדקדק בשיעור הרי זה משובח .

עז המפריש מקצת מעשרותיו אינו מעשר אלא כמי שחלק את הערומה וקלח ממנו מקצת צריך שיצא מזה החלק מעשר שלו כיצד היה לו ק' טאה והפריש מהם ה' טאה לשם מעשר כיון שלא הפריש מזה הכרי כל המעשר המגיע עליו דהיינו י' טאה לא חל שם מעשר כלל על ה' טאה שיהיה הוא מעשר על ג' טאה שבתרי אלא הכל עורנו בטבלו כיון שלא הוציא ממנו כל מעשרותיו וצריך להפרי' מאלו הה' טאה חצי טאה למעש' שלהן י' והחצי טאה צריך להפריש' מאלו הה' טאה עצמן שכיון שכבר קראו כולן מעש' לא יפריש מטבל שיש לו במקום אחר עליהן מפני שנרא' כמפריש מטבל על תרומה .

עח המפרי' תרומה גדולה או תרומ' מעשר מברך קודם שיפריש כמו שמכריזין על כל יוצאת עובר לעשייתן ואומר בא' אמיה אקב' להפריש תרומ' וכן המפריש מעש' ראשון מברך קודם להפריש מעשר וכן מברך על מעש' שני ואם הפרי' הכל זה אחר זה מיד ולא שח בניהם כוללן כולל בברכה א' ומברך להפריש תרומות ומעשרות ומה שאין מברכין בעל על הפרשת תרומה שהרי איפשר להפריש על ידי שליח היגו משום דלא סני בלא רשותו הוי כאי אפשר על ידי אחרים בל' .

עט כל פרי שאינו ראוי לאכילה בקטנותו אינו חייב במעשר עד שיגיע לעונת המעשרות דהיינו שיגדלו ויעשו אוכל שנ' מרע הארץ מפרי העץ עד שיהיה פרי וכן התבוא' והקמניות שנאמר את כל תבואת זרעך עד שתעשה תבואה וזו היא עונת המעשרות וקוד' שתגיע התבואה והפ' לעונה זו מותר לאכול מהן כל מה שירצה ובכל דרך שירצה וכל פרי שראוי לאכילה בקטנותו ואינו מניחן אותו אלא כד' שיוסף בגופו חייב הוא במעשר מיד שמיר נקרא פרי כיון שראוי לאכילה .

פ ומכרתיב זרעך דרשו המשמע שגם הורע בעודו ורוע בקרקע נקר' פרי או תבואה ואימתי כשהגיע להורע ולצמוח זהו עונת מעשר שלו כל פרי לפי מה שהוא כמו שנתבאר במשניות ואין צריך להאריך כאן שאינו מצויין כולם בניגון לפיכך לא אביא רק המצויים בתבואת אמרו ששיעור עונת מעשר שלה משתביא שלישי וכאשכול אמרו כל שהגע בו אפילו נרגר יחידו כולו חבר למעשרות וכאלו הגיע כולו ולא אותן אשכול בלבד אלא כל הרוח שיש בה אותו הגפן שיש בה אותו האשכול וכן רימון שהגיע בה אפי' פרידה אחת כן' חיבורו למעשרות .

פא שמרי יין שנתן עליהן מים וסגנן אם נתן ג' ומצא ד' מוציא מעשר על זה היתר ממקו' אחר ולא מינה וביה שמא יפרי מים ולא יין אבל תרומה אין צריך להפרי' שהמרים בתחלה מן היין שהיו בו אלו השמרים היה דעתו על הכל ואם מצא פחות מה' אפי' ע"פ שמצא יתר על מדת' ואע"פ שיש בהם מעט יין פטור דבטל הוא במים .

פב פיר' שהגיע לעונת המעשרות ונתלשו עדיין לא נגמרו מלאכתן כגון תבוא' שקצרה ודשה ועדיין לא זרה אותה ולא מירחה מית' לאכול מהן אכילת עראי עד שתגמר מלאכתן ומשתגמר מלאכתן אמרו לאכול מהם אפי' עראי עד שיתרום ויעשר כד' בנימה פירותיו למוכרין בשוק אבל אם הות' כונתו להוליכן לבני' הרי זה מותר לאכול מה' עראי אפי' אחר שנגמרה מלאכתן עד שיקבעו למעשר כבניסת לבית כמו שיתבאר בסמוך ומה בין המוכר בשוק למולך לביתו כשהוא מולך לביתו בדעתו הדבר תלוי וכשהוא מולך לשוק

ברעת הלוקחות הרב' תלוי שמא ימצא לקוחות ונטלמיר שהרי הסקה קובע כמו שיתבאר בסמוך .

פג אחד מ' דברים קובע הפירות למעשרות החצר והמקח והאש והמלח והתרומה והשבת בית וחצר מן התורה כמו שיתבאר והשאר מדברי סופרים וכול' אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתו כמו שיתבאר בסעיף הסמוך כיצד פירות שדעתו להוליכן לבית אפי' ע"פ שנגמרה מלאכתן אוכל מהן אכילת עראי עד שיכנסו לבית שלו נכנסו לבית שלו נקבעו למעשרות ואסור לאכול מהם אפילו עראי עד שיעשר ומנין שהבית קובע שנ' בערתי הקדש מן הבית' וימיון שהביעור צריך להיות מן הבית ממילא שמעי' שאינו נקבע עד שיכניסה לבית וכשם שהבית קובע למעשר כך החצ' קובע למעשר שנ' ואכלו בשער' ושבעו לפי' אם נכנסו הפיר' לחצר דרד השער נקבעו אפי' על פי שלא נכנסו לתוך הבית וכו' אם כן בית למה לי רב"ש הוא סביעו ליה לו' חצר דומיא רבית מה בית משתמר אפי' חצר המשתמרת וכן אם מכרין או בשלן באור או כבשן במל' או הפריש מהם תרומה או נכנסה שבת עליהם לא יאכל מהם עד שיעשר ע"פ שלא הגיע לבית הבית' לבית קודם שתגמור מלאכתן הרי זה אוכל מהם עראי . התחיל לגמור מלאכתן מאחד שנכנסו לבית חייב לעשר מיד שמתחיל לגמ' הכל . כיצד הכניס קיטויין ודילועין קוד' ששפסף משתחיל לשפסף אחד מהן נקבע הכל למעשר וכן כל כיוצא בזה . וכן התורם פיר' שלא נגמרה מלאכתן מותר לאכול מהן עראי . חוץ מכלכלת תאנים שאם תרמה קודם שתגמור' מלאכת' נקבע למעשר ואסור לאכול מהן אפי' עראי . פך אין הבית קובע מן התורה אלא משנמרה בכרי אבל לפני מרוח אין ראיית הבית קובעת דגבי תרומה ומעשר כתיב רגן ראשי' רגנדך והוא המרוח לפיכך כשמתכניסה לבית קודם מרוח לא הוקבעה למעשר מן התורה ורבנן הוא דאסרו אכילת קבע בדבר שלא נגמר' מלאכתו אבל אכילת עראי לא אסרו מ"מ אסור לאדם להערים להכניס תבואתו לבית' בעודה במוץ קודם מירוח כרי שואכל ממנה עראי הרבה פעמים מעט מעט כרי שתיפטר תבואה זו לעולם מן התרומה ומן המעשרות ויקרא אכילת אדם עראי אסור אבל לדאכל לכהנתו עראי אפילו כמה פעמים לא גזרו לפיכך אמרו מותר להערי' על התבואה להכניסה לבית בעודה במוץ כרי שתהיה בהמתו אוכלת עראי ופטור' מן המעשר וזוהר מעט מעט אחר שהכניסה לבית ופטור לעולם מן התרומה ומן המעשרות שהרי אינו מתחיל כרי לגמור הכל .

פד הגומ' פירותיו של רבירו שלא מדעתו וכן הקובע פירותיו של חברו באחד מן הששה דברים שקובעו למעשר שלא מדעתו הרי אלו טבלו למעשר .

פז איזה גמר מלאכתן של פיר' היין משיניחנו בחביות וישלה הגזין והחצנין מעלפי החבי' אבל כשהוא בתוך הבז' וכשיגברו להעמידו בחביות הוא שיתא עראי וקולט מן הגת' העליונה ומן הצניור ומכל מקום ושותה .

פח כיצד היא אכילת עראי כגון שהיה מקלף שעורים ואוכל מקלף אחת אחת ואם קלף וכנס לתוך ידו חייב לעשר וכן נוטל מן היין ונתן לקערה לתוך תכשיל צונן ואוכל אבל לא לתוך הקדרה אע"פ שהיא צוננת מפני שהיא כבור קטן וכן סוחט זיתים על בשרו אבל לא לתוך ידו וכן כל כיוצא בזה .

פח כשם שמותר לאכול עראי מפרי' שלא נגמר' מלאכתן כך מותר להאכיל מהם לחיה ולבהמה ולעופות עראי אפי' הרבה פעמ' כל מה שירצה ומפקוד מהם כל מה שירצה קודם שיעשר ואם גמרו אע"פ שלא נקבעו למעש' לא יפקד להפקיע מה' תרומ' ומעשרות שגזול השכט ולא יאכל לכהמה לחיה ולעופות אכילת קבע עד שיעשר אלא מאכילין אכילת עראי מן הטבל ואפילו בתוך הבית ומאכילין פקיע עמיר עד שיעשם חבילות .

פט תאנה העומדת בחצר אוכל ממנה עראי אחת אחת ופטור ואם צרף הוי קבע וחייב במעש' כד'א כשהיה עומד בקרקע אבל אם עלה לראש התאנה ממלא חיקו ואוכל שם שאין איר חצר קובע למעשר .

צ גינה אינה קובעת כלל ואוכל שם אפי' אכילת קבע בלא תרומה ומעשר ואם היתה התאנה עומדת בחצר ונוטה לגינה הרי זה אוכל ממנו בנינה כדרכו כאלו היתה נמועה בנינה . היתה נמועה בנינה ונוטה לחצ' הרי זה כנסוע בחצר שאינו אוכל שם אלא אחת אחת .

צא גפן שנמוע בחצר לא יסול את כל האשכול באחת האבל שזה חשוב' אכילת קבע אלא מניגור אחת ואח' ואוכל וכן ברימון לא יסול את כל הרימון אלא פירט את הרימון באילן ואוכל הפרי משם וכן באבטיח סופתו בקרקע ואוכל שם .

צב היה אוכל באשכול בנינה ונכנס מן הגינה לחצר והאשכול בידו לא יאכל בחצר מן האשכול עד שיעשר ואפי' חזר ויצא מן החצר לא יגמור עד שיעשר שכבר הוקבע בחצר .

צג כסדר הורע בחצר מכרסם עלה עלה ואוכלו ואם צרף חייב לעשר וכן כל כיוצא בזה .

צד אין חייבין לעשר מן התורה אלא הגומר פירותיו לאוכלן לעצמו אבל הגומן למוכרין פטור' מן התורה שנאמר עשר תעשר

תעשר תבואת דרעך וט' ואכלת וטמר. אינו חייב אלא הגומר לאוכלן ולא הגומר למוכרן אבל חייב מדברי סופרים וכן הלוקח פטור מן התורה שאמר תבואת ורעך וחייב מדבריהם במה דברים כשלקחן אחר שנמרו מלאכתן ביד מוכר אבל אם נגמרו ביד לוקח חייב לעשר מן התורה וכבר ירעת שאולי שהמקח קיבע בדבר שנמרו מלאכתן לפיכך הלוקח פירות תלושים לאוכלן ונגמרה מלאכתן ביד מוכר נקבעו למעשר מדברי סופרים מיד ומאימתי יקבע משיתן דמי' אע"פ שלא משך שוהי דמים קונים מן התורה.

צה הרי שלא נתן דמים והיה בורר ומניח בורר ומניח אפי' כל היום כולו ואף ע"פ שנמר בלב ליקח, לא נתחייב במעשר ואם היה ירא שמ"ס מעשר מיר שנמר בלבו ואם רוצה להחזירו, למוכר יחזירונו אחר שיעשר.

צז הלוקח במחובר לקרקע או שלקח תלוש על מנת שלא להחזיקו לעצמו אלא לשלחו לחבירו לא נקבעו ויכול לאכול ממנו עראי שאין המקח קיבע אלא בשלוקח דבר שנגמרה מלאכתו לאוכלו בעצמו דומיא דהגומר פ"י של שדה וכל מאז דתקן רבנן כעין דאורייתא תקין :

צח האומר לחבירו הא לך איסר זה ותן לי בו ה' תאנים הרי זה אוכל אחת אחת ופטור ואם צירף חייב לעשר הא לך איסרה זה בעשרים תאני' שאכור לי בורר אחת אחת ואוכל באשכול שאכור לי מטרג' ממנו באילן' ואוכל ברמון שאכור לי פורשו באילן' ואוכל באכפיה שאכור לי סופת בקרקע ואוכל ואם קצץ את התאנים וצירפם או שקצץ את האשכול או האכפיה חייב לעשר שוהי לא קנה אלא דתלש אבל אם אמר לו הא לך איסר בכ' תאנים אלו בשני' אשכול' אלו בשני' רימונים אלו בשני' אכפיות אלו קצץ כדרכו ואוכל עראי ופטור שלא נקבעו במקח זה שוהי לקוח במחובר ואין המקח קיבע אלא בתלושין שנמרו ביד מוכר כמו שאמרנו בסעיף צ"ד :

צט החולף עם חבירו זה לאוכל וזה לאוכל שניהם נקבעו למעשרי' שוהי יקחו בתלוש זה לקצות וזה לקצות פירו' ששניהם אינם מחליפין לאוכל אלא לעשות מהם קציעות שניהם לא נקבעו שאין המכר קיבע דבר שלא נגמרה מלאכתו כמו שאמרנו בסעיף צ"ד לקח ר"א פירות שהחליף לאכילה והאחר לקח חליפיהן להצקות זה שלקח לאכילה חייב לעשר וזה שלקח להצקות לא נקבע מעשר צ"ט עם הארץ שיהיה עובר בשוק ואמר טלו לכם תאנים אוכלים ופטורים מן המעשר ולא חיישינן שמא העם הארץ כבר הכניס' לביתו ותחייבו בידו שכיון שנמצאים בשוק מחזיקין להו' שלא ראו פני הבית מעולם ואינ' מתחייבים במה שנתן להם שאין' והמנ' קובעת כמכר.

ק השוכר את הפועלים לעשות עמו כפירות בין בתלושין בין במחוברין והוא יוש רחם לאכול מן התורה מהשהן עושין הרי הן אוכלין ופטורין מן המעשר שהתורה זכתה להם ולא דמי למקח ואם התנה עמהם שיאכלו מה שלא זכתה להם התורה כגון שהתנה הפועל שיאכל בניו עמו או שיאכל בנו בשכרו או שיאכל אחר גמר מלאכתו בתלוש הרי זה אסור לאכול עד שיעשר דהואיל ואוכל ממנו דתנאי הרי זה בלוקח.

קא המציא פועלים לשדה לעשות לו מלאכה בשדה בזמן שאין להם עליו מונוט כגון שאינו שוכרן, ללקט תאנים אלא לחרישה וכיוצא בה איכלים מפירות ששכרהו ופטורים מן המעשר שכיון שעבדו אין להם מונוט והוא נתון להם א"י על פי שלא פסק עמהם ועדיין לא נגמרו מלאכתן לא הוי פורע חובו מטבל והוא שלא נגמרה מלאכתן דאי נגמרה מלאכתן ביד בעל הבית וסתמא לא נספין למוכרן אלא לאוכלן והרי כבר נטבלו ואמורים לפועלים אבל אם פסק להם עליו מונוט לא יאכלו אף ע"פ שלא נגמרו מלאכתן שאין מורעין חוב מן הטבל אבל אוכלים אחת אח' מרתגאה אבל לא מן הסל ולא מן הקפה ולא מן המוקצה.

קב אחד המכיל וא' השולק ואחר והבוש קיבע למעשר אבל המעשן את הפירו' עד שהכשירן הרי זה ספק דמספקין בגמרא או הוי בכלל מבשל שאמר חכמים שקבע למעשר.

קג אבל הטמן פירות בארמה או בזבל או בתנן עד שהכשירן לאכילה פשיטא לן שאינו בכלל מבשל ולא נקבעו למעשר.

קד הנתן יין לתבשיל חם או שנתן שמן לקדרה או באלפס כשהן מרותחין נקבעו למעשר.

קה מזג יין במים חמים נקבע ואין צריך לומר אם בשל היין ואפי' בנת אסור לשותת ממנו עד שיעשר.

קו המחמ אשכול לתוך הבוס נקבע למעשר שכן דרך קביעות שתייתו אבל לתוך התמחוי אינו נקבע.

קי המלח פירות בשדה נקבעו למעשר טבל הותם אחת אחת במלח ואכל פטור :

קי הפוצע ותיס כ"י שיצא מהם הטרף פטור ממעשר.

קיא הגוסל ותיס מהמעטן מוכל אחת אחת במלח ואוכל ואם מלח נתן לפניו חייב וכן כל כיוצא בזה.

קיב העורס פירותיו תרומה שצריך לתרום אחריה שנייה כיון שהתחיל לתרום נקבע למעשר ולא יאכל מהם עראי עד שיוציא התרומה השנייה ויעשר.

קיא פירות שנגמרה מלאכתן וחשב' עליהם לילי שבת נקבעו שכיון שעשו ראיין לאכילה בשבת ואם היה אוכל מהם כשבת ה"ל קבע משום וכתוב וקראת. לשבת עונג לפיכך אמר לאכול מהם אפי' אחר השבת עד שיעשר שכיון שנקבעו בשבת נקבעו ולא פקע קיוב תינקות שטמנו תאנים לשבת ושכחו מלעשר לא יאכלם למיציא שבת עד שיעשרו שוהי יחרום לשבת :

קיג תאינה שהיתה מיוחדת לו לאכול פירותיה בשבת וליקט ממנה כלכלה לא יאכל מהם אפילו קודם השבת עד שיעשר דהואיל ואלו הפירות מיוחדים לשבת ושבת קובעת נקבעו מיד משעת לקיטתן.

קיד היה אוכל באשכול וחשבה עליו לילי שבת לא יגמר אכילתו בשב' עד שיעשר ואם הגיחו לאחר השבת הרי זה גמרן לאכילת עראי ואינו מעשר שכיון שהגיוחו מדו ופסקו מן אכילה כדי שלא לאוכלו בשבת האיד' יקבעו שבת שוהי גלה דעתו שלא לאכול ממנו בשבת.

קיו כל שאסור לזרים לאוכלו בתרומה כגון הגרענין וכיוצא בהן כך אסור לאוכלו מהמטבל והמעשר שלא נישלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפרד וכל שמותר לזרים לאוכלו בתרומה מרבדים אלו כך מותר במטבל ובמעשר שלא נישלה תרומתו ומעשר שני והקדש שלא נפרד.

קיז אין מדליקין בטבל טמא וכל שב' כהורר בחול ואין צריך לומר בשבת שנאמר שמירת תרומותי בשמירת שתי תרומות הכתוב מדבר בין בטהורה בין בטמא' מה תרומה פהורה אין לך בת אלא משעת הרמתה אף תרומה טמאה אין לך ליהנות בה אלא משעת הרמתה ואילך ואין מחפין בטבל ואין זורעין את הטבל ואפי' פירות שלא נגמרו מלאכתן למעשר אסור לדדוע מהם להפקיע את המעשר אלא צריך לעשר תחלה במה דברים אמורים בתבואה בהן פירות מסקים למקום בתוך שדהו הרי זה מותר ואינו כוורע טבל שוהי לא אסף הפירות וכן העוקר לפת ועצונות ושתלים במקום אחר אם נתכין להוסיף בגופן מותר שוהי יעשר מהם לכשיגדלו אבל אם שתלם כדי שיקשו ויקח הורע שלהם אסור שוהי מפקיעים מירי מעשר טבל וכל הדה ליה כוורע חטים או שעורים של טבל קיין אין מביקטטבל שמא יבא הלוקח לירי מבז' שלא ידע שטבל הוא ואם צריך למוכרו לא ימכרונו אלא לחבר שידע שהוא נזר' בו ואסור לשלוח טבל ואפי' חבר לחבר שמא יסמכו זה על זה ויאכל טבל.

קיח המוכר פירות לחבירו מוכר אומר על מנת שהם טבל מכרתי ולוקח אומר לא לקחתי כמך אלא מעשרים כפיין את המוכר לתקן וישלים ללוקח החולין למדות דקנס הוא שקנסוהו מפני שמכר טבל.

קיט אין פורעין מהמטבל מפני שהוא כמוכר.

קכ הלוקח טבל משני מקומות מעשר מזה על זה והוא שיהיה כדאי ששניהם לא עשירי שם הדיעהו.

קכא החובר שדה מתכרדי מעש' ונתן לו פירות שחוכר הקרקע מן הנכרי לוורעה ולתת לו כך וכך סאה בין תעשה הרב' בין תעשה מעט לא ותן לנכרי קצבתו עד שיעשר הכל האחר כך יתן לו מה שקצב עמו.

קכב בהן או לוי שלקחו פירות מישראל אחר שנגמרה מלאכתן מציאין והתרומה והמעשרות מידים ונתנים אותם לכהנים וללוים אחרים דקנס הוא להם שקנסו אותם כדי שלא יקפצו לגתות ולטרטות ויקפו טבלים כדי להפקיע מתנות אחרים וזקא כשקנו אחר שנגמרה מלאכתם שחל עליהם חיוב הפרשה ביד ישראל אבל אם קנו אותם קודם שתגמרו מלאכתן אין מציאין מידם.

קכג כהן או לוי שמכרו פירות תלושין לישראל קודם שתגמרו מלאכתן ואין צריך לומר אם מכרו במחובר הרי תרומתן והמעשר שלהם ולא אקרינן שמכרו וזכותם לישראל שמכרום לו שכיון שמכרו קודם גמר מלאכתן עדיין לא היה להם זכות בתרומה ובמעשרות שבהן שימכרוהו לישראל אבל אם מכרו לאחר גמר מלאכתן כבר היה להן בהן זכות שהיו יכולין להפרישן ולעכבן לעצמם אמר' כל זכות שיש לו באותה תבואה מפר' לישראל והישראל נתנן לכל פתן שירצה וכאן לא שייך קנס.

קכד הנתן שדה וזרעה לגוי בקבלה שקבל עליו תגוי לעובדו ולתת לישראל שנתנו לו מן התבואה ממה שתעשה הן רב או מעט חצי או שלישי או מה שיתנו ביניהם וכן אם נתנו לישראל שאינו נאמן על המעשרות צריך לעשר על דעת כן אע"פ שלא באו לענות המעשרות צריך לעשר על ידם דהא הם וראו לא עשירי אבל אם נתנה לזמן לישראל אפי' הוא עם הארץ עד שלא באו לענות המעשרות' אינו צריך לעשר על ידו שכיון שלא תיעלעלונות המעשרות כידו סמך על רוב עמי הארץ מעשיין הן ומשב' לעונות המעשרות בידו אינו סמך עליו וצריך לעשר על ידו כיצד היא עשייה עומד על הגוין וטמל ואינו חושש למה שאכלו שאין אנו אחראין להם.

קכה באחר בתשרי הוא ר"ה למעשר תבואות וקצבות וירקות ובכל מקום שנאמר ראש השנה הוא איד' בתשרי שוהי

שם היה יכול לפדותו ולהביא הכסף לירושלים שנאמר ונתת הכסף וגומר ויצא המעשר שני לחולין ואוכלו בניתו אבל אחר שהביאו לירושלים והכניסו לחומה היו צריכין לאוכלו שם דוקא ושלא לפדותו שנאמר כי ירחיק ממך המקום וגומר ונתת הכסף וגומר ברחיק מקום הוא נפדה ואינו נפדה בקרוב מקום וכל זה במעשר שני שהיה אכל מעש' שני טמא אסור לאוכלו דכתיב לא יכרתו מעשר שני טמא ופירש' בין שהוא היה טמא ואינו טהור או אינו טמא והוא טהור והיו מזהירין על שניהם טומאת הגוף דכתיב נפש אשר חגע בןקטמא עד הערב לא יאכל מן וגומר ומעשר שני קרש מקרי וטומאת עצמו ג"כ דכתיב גבי בכור בעל מוס שנפדה בשעריך תאכלנו הטמא והטהור כלומר אפי' טמא וטהור אוכלין ממנו בקערה אחת ואין חוששין והכא במעשר שני כתיב לא תוכל לאכול בשעריך ודושי' דהכי קאמ' רחמנא האי דשראי לך גבי בכור בעל מוס דכתיב ביה בשעריך ושראי לך לאוכלו בטומאה בין בטומאת עצמו בין בטומאת הגוף דהא הטמא טומאת הגוף אוכלו ומטמא אותו והטהור אוכל עמו היינו בטומאת עצמו וכל זה לא תוכל לאכול בשעריך גבי מעשר הרי שמעשר שני טמא אינו נאכל אבל מותר לפדו' אפילו בירושלים דכתיב כי לא תוכל שאחיו ואמרו חז"ל אין שאת אלא אכילה שנאמר וישא משאת מאת פניו והכי קאמר קרא כי ירחיק ממך שיהא מעשר טהור חוץ לירושלים או אפי' הוא בירושלים אלא שאי איתה יכול לאוכלו שנאמר ונתת הכסף וגומר כן היה דינו כא"י אבל בזמן הזה כשם שאין אוכלין אותו טהור בירושלים כמו שנתבאר בסעף ק"ב כך אין פודין אותו טהור בירושלים דאינו נפדה בקרוב מקום כיון שהוא טהור אף על פי שאין אוכלין אותו אין מחללין אותו ואין מוכרין אותו ואם נכנס בירושלים אף בזמן הזה אין מוציאין אותו משם אלא מניחין אותו שם עד שירקב לפיכך אין מפרישין מעשר שני בירושל' בזמן הזה אלא מוציאין הפירות בטבולן חוץ לעיר ומפריש' אותו שם ופדוהו שם ואם הפרישין בעיר בזמן הזה ירקב בד"א במעשר שני שלא נטמא אבל אם נטמא פודין אותו בירושלים ויכול להכשירו לקבל טימאה כדי שיטמא מיד שיגע בו דהא אנהו טמאים והוא לו הית' בפדיון שם בירושלים :

קלו הפודה מעשר שני אומר הפירות והאלו מחוללות על מעות אלו או הרי הפירות אלו תחת הפירות האלו ואם לא פירש אלא הפריש' מעות בלבד כנגד הפירות דיו ואינו צריך לפרש דהא אנו רואין שעוסק בפדיון ויצאו הפירות לחולין ובזמן הבית מעלין המעות לירושלים ומוציאין אותם שם שנאמר וכי ירכה מסך הדרך כי לא תוכל שאחיו וגומר :

קלו הפודה מעשר שני מברך בא"י אמ"ה אקב"י על פדיון מעשר שני שהרי יכולין אחרים לפדותו אפילו בלא רשותו לכך מברכין בעל ואם חיללן על הפירות אחרות מברך על חילול מעשר שני והפודה או מחלל מעשר שני של דמאי אינו מברך דה"ל ספק ברכה לבטלה שמו מעשר היא ואינו צריך לעשר :

קלח אין פודין מעשר שני אלא בכסף דכתיב ונתת הכסף וכן אם פודה מעשר שני שלו שיהא מוסף חומש לא יהא החומש אלא כסף כקרן ואינו פודה בכסף שאינו מטבע אלא בכסף מפותח שיש עליו צורה או כתב דכתיב וצרת הכס' דבר שיש בו צורה ואם פדה בלשון של כסף וכיוצא בו הוא הנקרא אסימון לא עשה ולא כלום ואין פודין בפחות מפרוט' מפני שהוא נכפודה באסימון שהרי אין מטבע של צורה בעולם שהיא פחות מפרוטה ואין פודין במטבע שאינו יוצא במונ' זמן ובאותו מקום שנאמר ונתת הכסף בכל אשר תאווה נפשך שיהיה ראוי להוצאה ואינו פוד' במעות שאינם ברשותו שנאמר וצרת הכס' כירך ואפשר לומר שאין הדברים האלו נאמרים אלא בזמן שצבת המקדש קיים אבל עכשו שאין מעשר שני נאכל אין להקפיד בכך ומכל מקום יש לחוש בדבר ואף בזמן הזה לא יפדה מעשר שני אלא על כסף שיש בו מטבע היוצא והוא ברשותו או יחלל על פירות אחרים :

קלט הפודה מעשר שני קודם שיפרישנו כגון שאמר מעשר שני של פירות אלו פדו' במעות אלו לא אמר כלום ולא קבע מעשר אבל אם קבע מקום שאמר מעשר שני שהם בצפון או בדרום מחולל על המעות אלו הרי זה פדו' :

קמ מצות עשה להתחייבות לפני ה' אחר שמוציאין כל המתנות שבויע הארץ והו' הנקרא וידו' מעשר ואין מתודו' וידו' זה אלא אחר השנה שמפרישין בה מעשר עני שנאמר כי תבלה לעשר וגומר ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וכו' :

קמא אימתי מתודו' במנחה ביום טוב האחרון של פסח של רביעת ושביעת שנה' כי תבלה לעשר ברגל שכל המעשר' בלין בו שהוא פסח של שנה רביעת ושביעת דבטובות עייני הבה פירות של שלישית מחוברים ולא הגיעו למעשרות עד הפסח :

קמב אין מתודו' אלא ביום דכתיב ואמרת לפני ה' אלקיך בערתי הקדש מן הבית וכו' ל' היום הזה ה' אלקיך מצד וגו' וכל היום כשר לזרדי המעשר ובין בפני הבית ובין שלא בפני הבית חייב לבער ולהתחייב :

קמג וידו' זה נאמר בכל לשון שנאמר ואמרת לפני ה' אלקיך בכל לשון שאתה אומר ומצוה מן המובחר שכל אחד ואחד אומר בפני

שם שנה הנאמר בתורה כדלתיכנא טעמא לעיל בהלכות ערלה סעיף ד' ובס"ז בשבט הוא ראש השנה למעשר אילנות כיצד תבואה וקטניות שהגיעו לעונת המעשרות לפני ראש השנה של שלישית אף על פי שנגמרו ונאספו בשלישית מפרשין מהן מעשר שני ואם לא באו לעונת מעשרות אלא לאחר ראש השנה של שלישית מפרשין מהן מעשר עני ובין פירות האילן שכאו לעונת המעשרות קודם חמשה עשר בשבט של שלישית אע"פ שנגמרו ונאספו אחרי כן בסוף שנה שלישית מתעשרין לשעבר ומפרישין מהן מעש' שני וכן אם באו לעונת המעשרות קודם חמשה עשר בשבט של רביעת אע"פ שנגמרו ונאספו ברביעית מפרשין מהן מעשר עני ואם באו לעונת המעשרות אחר הדישה עשר בשבט מתעשרין להבא :

קכו הדיק בשעת לקיטתו עישורו מפני שהוא גדל על כל ימים ויונקת ליחות בכל עת עד שלוקטין אותו לפיכך אם נלקט ביום ר"ה של שלישית אע"פ שכא לעונת המעשר' ונגמר בשנה מפרשין ממנו מעשר עני ואם נלקט ברביעית מפרשין ממנו מעשר שני וכן באטרונג בלבד חוץ משאר פירות האילן הרי הוא כירק שהרי הוא דר באילן משנה לשנה ויונק בכל עת לפיכך חולבין אחר לקיטתו למעשר כיצד אם נלקט בשלישית אחר חמשה עשר בשבט מפרשין ממנו מעשר עני אף על גב שנגמרה בשנה וכן אם נלקט ברביעית קודם חמשה עשר בשבט מפרשין ממנו מעשר עני נלקט ברביעית אחר חמשה עשר בשבט מפרשין ממנו מעשר שני ואף על פי שהולבין אחר לקיטתו אטרונג בת ששית שנכנסה לשביעית אפילו היתה בששית כוית ונעשית בשביעית ככבר חייבת במעשרות דלענין שביעית בתר תימה אוליין כמו שהוא הדין בשאר כל אילנות וזה כיון דלא נחשב של שביע' שהרי נהגט בששית חשבינן ליה כולה של ששית :

קכו האבינות של צלף בקצת ענינים טבעים דומה לרקות ובקצת לאילן לפיכך נתיינין עליהן חומרי האילן וחומרי זרע' שאם היו משנה שניה שנכנסה לשלישית ונלקטו קודם חמשה עשר בשבט מפרשין מעשר ראשון ואח"כ מפרי' מעשר אחר ופדוהו ואחר שפדה נתינו לעניים ואוכל פדיונו בתורת מעשר שני ונמצא כמי שהפריש מעשר שני ומעשר עני :

קכח פירות שנה שניה שנתערכו בפירות שלישית או של שלישית ברביעית חולבין אחר הרוב מחצה על מחצה מפרש מעשר שני מן הכל אבל לא מעשר עני שמעשר שני חמור שהרי הוא קרש ומעשר עני חיל וכן פירו' שהן ספק אם פירות שניה הם אם פירות שלישית מפרש מהן מעשר שני :

קכט כל הפטור ממעשר ראשון פטור מן השני ומן העני וכל שחייב בראשון חייב בשניהם וכל התורם מוציא מעשר וכל שאינו תורם אינו מוציא מעשר וכל מי שאם תרם תרומתו תרומ' כך אם עישר הרי הוא מעשר וכל מי שאין תרומתו תרומה כך אם הוציא מעשר אינו מעשר דבכל ענין הוקשו להדי' :

קל פירות שהוציא מהם מעשר ראשון קודם שנקבעו למעשר הרי זה אכל מהן עראי קודם שיוציא מעשר שני שאין הראשון קובע לשני אבל משנקבעו למעש' אע"פ שהוצי' את הראשון אסור לאכול מהן עראי עד שיוציא את השני או את מעשר עני :

קלא מעשר שני הואיל וטעון הכאת מקום אין מביאין אותו מחוצה לארץ שהרי אינו נוהג בחוצה לארץ ואינו קרוש אם הפרישו לפיכך לא חייבו להפריש מעשר שני כסוריא :

קלב מעשר שני טהור נאכל לבעלי לפנים מחומ' ירושלים שנאמר ונאכלת לפני יי אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם וגומר ונוהג בין בפני הבית ושלא בפני הבית דעשר תעשר וגומר לעולם משמע אבל אינו נאכל בירושלים אלא בפני הבית שנה' מעשר דנגך ותירושך ויצרדך וכבורות כדרך וצאנך הקוש מעשר לבכורו' מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית קלג בזמן הבית היו פודין מעשר שני בשווי' אבל בזמן הזה הואיל ולאבוד אילן אם רצה לפדות שוה מנה בפרוטה אפי' כתחלה פודה אותו בפרוטה שלא יהא זה המור מהקדש שפודין בפרוטה אפילו שוה מנה מדין תורה והוא אסור בהנאה דחל עליו קדושת המעשר שני לפיכך משליך הפרוטה לים הגדול אבל לשאר נהרות צריך לשוחקה תחלה שמוא ימצאוהו ישראל ויהנה ממנה ויבא לזרי מעילה וכן אם חילל מעשר שוהמנה על שיה פרוטה מפירות אחרות הרי זה מחולל ושורף את הפירות שחילל עליה כדי שלא יהיה תקלה לאחרים :

קלד ושיעור פרוטה כחצי שעורה כסף מווקק שהוא חלק מ"ב במעה כסף שהוא אשפירי עיטמאני שמשקלו רביע דרהם נמצא שהפרוטה חלק מ"ח בקטעה ויותר מעט וצריך לרקדק שהפירוש מחלל עליהם מעשר שני שישו כד לפחות וע"ל ס"ר צ"ד קלה מעשר שני טהור בארץ ישראל היו צריכין להביאו לירושל' ולאוכלו שם כמו שכתבנו לעיל סעיף ק"ב ואחר שהוכא לשם ונכנס לחומה היו צריכין לאוכלו תוך החומה ושלא להוציאו חוץ לחומת ירושלים שנאמר לא תוכל לאכול בשעריך וגומר ואכלת לפני יי אלקיך וגומר כיון שנכנס למקום אבייתו לא תוכל להוציאו לאוכלו חוצה לו יאם אכלו בחוץ לוקח אלא אם לא היה רוצה להביא :

בפני עצמו ואם רצו רבים להתורות כאחד מתורין .

קמח אינו מתורה עד שלא ישרא אצלו אחת מהמתנות שכן הוא אומר בירוי בעיתי הקדש מן הבית וערב יום טיב האחרון של פסח היה הביעור וכי תזמא למה לא היו מבערין בע"כ יום טוב הראשון של פסח קודם הכנסת החג שכל המעשרות כלן בו כיו שיהי' לו מה לאכול בכל הרגל שהיה אוכל מן המעשר שני שהביא לשם לכך לא היו מבערין עד קרוב לכלות הרגל דהיינו בע"ט האחרון ולמחר מתורין במנחה ופירות שלא הגיעו לעונת המעשר' בשעת הביעור אין מעבדין אותו מלהתורות ואינו חייב לבערם כיון שלא הגיעו זמנם .

קמה מי שהיו פירותיו רחוקים ממנו והגיע יום הביעור הרי זה קורא שם למתנות וזוכה להן לבעליהן על גבי הקרקע או למי שזוכ' בהן בעליהן ומתורה למחר שנתנת המטלטלין על גבי קרקע אינו אלא מתנה שיש בה חיזוק אבל לא יקה להם המתנות בחלפין מפני שנראה כמכירה ותרומת ומעשרות ושאר מתנות נאמר בהן נתינה לא מכירה .

קמו אם הפריש המתנות שלא על הסדר או אם נשרף מטובו או אם הפריש מעשר בטומאה אינו מתורה מפני שבפרש' היודי כתיבי כל המתנות כסדרן שמתורה לפניו ית' שקיים כולם כמו שכתובים בפרשה דהיינו כסדרן כמו שדרשו הקדש זה מעשר שני מן הבית זו חלה כו' ע"ש ברמב"ם פ"א מהלכות מעשר שני ואם לא קיימם כסדר או שנשרף לו אחד מהם והרי לא קיימם כולם והיו משקר לפניו ית' וכתיב הובר שקרים לא יכון וגומ' ע"כ העתקתי מן השלחן עירך של רבינו יוסף קארו שלקט אתם אחת לאחת מההלות ומעשרות של הרמב"ם ז"ל מה שנהגין בזמן הזה בא"י ומעשר עני השמיט כאן כי סמך על דיני צדקה שכתב כבר ע"כ אע"פ אני בקיצור מן הגו' דעם הוספת טעמיה' באשר עשיתי בדברי השלחן עירך ז"ל מעשר שני של שנה שלישית ושישית בקרא מעשר עני שנתנו לעניים כמו שנתבאר והוא ממונם לעשות גבו כל מה שירצו ולא יכלו אפילו בטומאה וכמו שירצו ואם באו העניים בשבילו לשרה צריך ליתן לכל א' כרי שובעו דכתיב ואכלו בשעריך ושבועו ואם אין לו לתן וכל אחד כרי שבעו נתן לפניכם והם מחלקין ביניהן ואם הביאו לביתו מחלקו כמו שירצה אפילו אין מגיע לכל א' אלא כות שלא נא' ושבועו אלא בשדה שמוצאו שם ואוכל מעצמו ושבע אבל בבית לא שייך לומר ואכל ושבוע שהרי אינו מוצא שם ליקח באו איש ואישה לשאול נותנים לאשה תחלה ופטרין אותה שאין כבודה להמתין שם הריבה ואח"כ נותנין לאיש וכשהוא מחלקו בשדה אין בו טובת הנא' לבעלים אלא העניים באים ונותנים אותו בע"כ דכתיב ואכלו גו' מעצמן ואפי' בעל כרחו של ב"ה משמע ואפילו עני שבישראל מוציאין אותו מידו אבל המתחלק בבית יש בו טובת הנאה לבעלים ונתנו לכל עני שירצה דבחר קרא כתיב תוציא את כל מעשר משמע דבבעל הבית תליא להוציא ולחלק למי שירצה והיינו מה שהבי' לביתו שלא היה יכול להניחו בנזון מחמת גשמים אב ובנו וב' אחים ושני שותפין שהיה א' מהן עני השני נתן לו מעשר עני שלו שני עני' שקבלו השד' באריות זה מפרי' מעשר עני של חלקו ונתן לחבירו וכן חבירו מפרי' מחלקו ונתן לו מעשר עני של חלקו ולפי שאמרה תורה ובא הלוי והגר גו' ואכלו גו' משמע שיאכלו בחנם כי הוא שלהם לפיכך אמרו ז"ל אין פורעין בו המלוה ולא משלמין בו את התנמולין כגון שחבירו עשה עמו חס' וזה בא לשלם לו גמולו אל ישלם לו נמטעו עני שהוא כמו פורע בו חובו ולא פורעין בו את השבויים שזה גם כן מוטל עליו לעשותו בלא מצות המעשר עני והיו כמו פורע חובו ולא עושיין בו שושבינו ואין ניתנו ממנו צדקה כגון שפסקו עליו בני העיר צדקה לא יתן אות' מעשר עני שנמצא פורע חובו במ"ע אבל משלמין ממנו דבר של גמולות חסדים של מצוה וצריך להודיעו שהוא מעשר עני כיצד כגון אם גמל חבירו עמו חסד באכל שארעו ואח"כ אירע אבל לחבירו לזה מותר לשלם לו גמול חסדו ממעשר עני כרי שלא יתבטל מלגמול חסדו של מצוה וצריך להודיע לחבירו שהוא מעשר עני כרי שלא יחשוב זה שפורע לו חובו שקדם לו הגמול וה"ל זה פורעו חובו במעשר עני וזה שאמרו למעלה שאין משלמין בו את התנמולין הינו לשלם תנמולין של דבר הישות לא התירו לו אע"פ שהוא מודיעו שהוא מעשר עני ונותנין אותו חסדו אומו מהמת טובה שעושה להם המתעסק בצרכיהם ניתנין לו מעשר עני בטובה ושלחין לו מחמת שמתעסק בצרכיהם וזהו דאין שולחין לו חסד כדאיתא לעיל דורין וכוברו אע"פ דאין שולחין לו חסד כדאיתא לעיל בהלכות צדקה היינו משיב דגנאי הוא לו וגם לבני העיר לפרנס הבט המתעסק בצרכיהם מן הצדקה אבל מ"ע ששולחין לו מן הגורן לא מנכר' מעשר עני הוא אלא מיהו כמנחה ודורין דרך כבוד ואין מוציאין אותו מא"ל לח' דכתיב והנחת בשעריך וכתיב ואכלו בשעריך ושבועו וכל התרומות והמעשרות ואפי' מעשר עני טובלין שאסור לאכול מהתבואה קודם הפרשתם אף על גב דמעשר עני אין בו קדושה שהרי נאכל לזרים אפי' הכי טובל דילפינן מעשר עני מבשעריך דכתיב גבי מעשר שני מעשר עני מעשר עני כתיב ואכלו בשעריך ושבועו והתם גבי מעשר שני כתי' לא תוכל לאכול בשעריך ומפרשינן דבשעריך הגאמ' גבי

מעשר שני קאי על בשעריך הנאמר גבי מעשר עני וה"ק קרא לא תוכל לאכול את המעשר שכתוב בו בשעריך דהיינו מעשר עני דכתיב ביה ואכלו בשעריך ושבועו לא תאכלנו בעוד שאותו המעשר טבול בתוכו אבל אין חייבין על מנת' ועל כולם מעשר בשעת הפרשתו ואפילו על מעשר עני דהא מצוה להפרישו כיון שטובל את התבואה .

שלב דין מתנות עניים וכו' סעיף אחר

א שאר מתנות עניים כגון לקט שכחה ופאה ועלילות מן התורה אין נוהגת אלא בארץ ישראל דכתיב ובקצרב' קציר ארצכם וכתיב כי תקצור קצירך בשדך וגומר ובכל מקום שחייבים לתת תרומה ומעשרות מרבנן חייבין גם כן כאלו וגם באותם המקומות אם אין עניי ישראל מצויין שם לטלטל אין צריך להניחם והאידנא אין נוהגין בהן כלל לפי שהרוב הם גוים ואם יניחו' יבואו גוים וישל' לבך אין מן הצורך להאריך כאן .

שלב דין ראשית הגבו וכו' י"ד סעיפים .

א כתיב ראשית גו צאנו לכהן ואינה נוהגת אלא בארץ דילפינן נתינת מראשית גו צאנו לכהן ואינה נוהגת אלא בארץ דילפינן נתינת נתינה מתרומה מה תרומה בארץ אין בח'ל לא אף ראשית הגו בארץ אין בח'ל לא ונהג ג'כ בין לפני ראשית הגו אלא מראשית הגו וי"א דנוהגת אפילו בח'ל דלא גמירה ג"ש לזה ולא נהגו כן . ב כיון תלה רחמנא טעמא דראשית הגו בשירות פקונה דכתיב וראשית גו צאנך תתן לו כי בו בחר וגומר לעמוד לשרת דב' הראוי לשירות לפיכך אין חייבין לתת ראשית הגו אלא מראשית שצמחין ראוי לעשות ממנה תכלת לכגרי כהונה בין מזכרים בין מנקבות שכולן כשרין לתכלת ומהאי טעמא נמי אם היה צמחין קשה שאינו ראוי ללבישה פטור שאין מתנה זו לכהן אלא כדי ללבוש ממנה שכיון שזיכה לו הקב"ה בתרומות שממנו לחמו ויינו וזיכה לנו במתנות בהמה וקדשי מקדש שהשכר שלו זיכה לו בראשית הגו ללבושו ובגול הגר והחרמי' ושדה אחוזה ופדיון בכורות להוצאותיו ושאר צרכיו שהרי אין לו חלק ונחלה בכיזה .

ג היתה הצמר שלהן ארום או שחור' או שחום חייבת בראשית' הגו אבל אם גזו הצמר וצבעו קודם שיתן נפטר מראשית' הגו שקנאו בשינוי והיו כמזיק מתנות כהונה או שאכלן ורוקא צבע באחת מן הצבעונין הוי שינוי אבל הלבינו אינו שינוי שלא עשה בה כלום כגוף הצמר וחייב בראשית הגו גם אחר שהלבינו .

ד התולש צמר רחלי' בידו ולא גזו חייב בראשית הגו דתלישה בכלל גיזה היא והגזו את המתה פטור דלא מיקר' גו ולא צאן .

ה המפריש ראשית הגו ואבד חייב באחריותה עד שיתן לכהן דכתיב ביה תתן עד שיתן .

ו האומר כל גזותי ראשית דבריו קיימין ואף על גב דקי"ל במקום שנאמר ראשית דבעינן ראשית ששיר' נכרים גיל היינו בדבר שיש בו משום קדושה שיש בו חייב הפרשה מש' הסוד שיש בו להכדיל הקדש מן החולי כי לא רצה השם יתכרך שיהיו הכחות של קדש וחול מעורבי' לפיכך אם מפריש יותר מראשית לא עשה ולא כלום שעדיין נשארו קדש וחול מעורבים אבל הכא ליכא במתנות שום קדושה אלא משום לבוש הכהן קפדה רחמנא המוסף הרי זה משוכח ותע"כ ולא אמרה התורה ראשית אלא להקל על הגזון שיוציא ידי חובתו אפי' בראשית של כל דהא דסתם ראשית כל דהוא משמע כמו שאמרו ז"ל בתרומה אפי' חטה אחת פוטרת כל הכרי ג'ל .

ז הלוקח גז צאנו של נכרי אפי' בעירו במחובר ויתנה לו הגוי אחר שגזון פטור מראשית הגו שאין זה גז צאנך אלא צאנו של גוי אבל אם לקח הצאן מן הגוי לגיזתו חייב אע"פ שגדלה הגיזה ברשות הגוי ואע"פ שחוזרין הצאן לגוי אחר הגיזה כיון שבשעת הגיזה שלו הם לגיזתו גז צאנך קרינן ביה וחייב .

ח הלוקח גז צאנו של חבירו בעודו במחובר אם שירי המוכר מעט מצאנו להגזו חייב להפריש מן המשוייר על הכל אע"פ שלא התחיל המוכר לגזו חזקה אין אדם מוכר מתנות כהונה ומת' הכהן גבי מוכר הוא ואם לא שירי כלום הלוקח חייב להפריש שאמר לו המוכר מתנה רבה לא מכרתיו לך ומה' שלקחתי ממך המעות לא לקחתי אלא בעד צמרי חוץ מחלקו של כהן ואם היו שני מינים כגון גיזה וגיזה שחומה ומכר מין זה וריגז מין האחר זה נתן לעצמו על מה שלקח וזה נתן לעצמו על מה ששירי . וכן הקיין אם קנה גז צאנו של חבירו אחר שגזון חבירו אם שירי המוכר קצת גיזה לעצמו הוא חייב דחזקה כו' לא שירי מהם כלום הליקח חייב עיניאזר לו המוכר מתנה רבה לא מכרתיו לך תנה לכהן שלי לפיכך אם פירש לו אני מוכר לך הכל אם אחר גיזה מכרה המוכר חייב דהא משעת גיזה חל עליו לתן ולמה מכרה המוכר פטור דלאו גז צאנך הוא ואם כעירה המוכר פטור דבעורה במחובר לא חל עליו חובת שניהם פטורים המוכר פטור דבעורה במחובר לא חל עליו חובת ראשית הגו וכשעת גיזה לא גז צאנך הוא דהגיזה אינה שלו וכן הלוקח פטור ג"כ משיב דלא גז צאנך הוא דהא הצאן אינו שלו ומ"מ לתחלה אסור לעשות כן למכור הצמר במחובר ולהפקיע ממנו מיד מצוה